

บทความวิชาการ

ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Corporate Social Responsibility and Sustainability Development

มณฑิชา สุขจันทร์

มูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก สภากาชาดไทย

อาคารมหินทรเดชานุวัตน์ เลขที่ 131 ถนนเพชรบุรี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10400

Montichar Sookchan

Friends in Friends in Need (of “PA”) Volunteers Foundation,

Thai Red Cross Mahindechanuwat Building, No. 131 Phetchaburi Road,

Thung Phayathai, Ratchathewi, Bangkok 10400

E-mail: msmonty99@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 กรกฎาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ : 24 กรกฎาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ : 5 สิงหาคม 2565

บทคัดย่อ

ความยั่งยืนถูกจัดให้เป็นผลการดำเนินงานขององค์กร ในขณะที่ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรจะเป็นปัจจัยหลักหรือเหตุ ในแวดวงผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility: CSR) ปัจจุบันจะเริ่มได้รับคำถามที่เกี่ยวเนื่องกับเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่และอย่างไร เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยบทความนี้จะอธิบายให้เห็นภาพความเกี่ยวเนื่องและความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร, ความยั่งยืน, มูลนิธิ

Abstract

Sustainability is classified as outcome while corporate social responsibility is the main factor. In Corporate Social Responsibility (CSR), people are starting to receive questions related to sustainable development whether they are similar. This article will attempt to illustrate the relevance and relationship between corporate social responsibility and sustainable development.

Keywords: Corporate Social Responsibility, Sustainability, Foundation

บทนำ

ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรหรือ Corporate Social Responsibility (CSR) ถูกกล่าวถึงในหลาย ๆ องค์กรเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างภาพลักษณ์องค์กรโดยตรง ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบของกิจกรรมเพื่อสังคม ตั้งแต่การบริจาคเป็นเงินจนถึงการพัฒนาชุมชนผ่านทางโครงการระยะสั้นขององค์กร เช่น การแบ่งเวลาทำงานให้พนักงานออกไปทำกิจกรรม การปรับปรุงโรงเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ องค์กรมีพยายามที่จะวางโครงสร้างการช่วยเหลือชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเพื่อหลีกเลี่ยงคำครหาที่หลายกิจกรรมเป็นการช่วยเหลือระยะสั้นด้วยงบประมาณต่อปีที่องค์กรจัดสรรและถูกมองเป็นการช่วยเหลือที่ฉาบฉวย ซึ่งแท้จริงแล้วการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีใจความที่กว้างกว่าเพียงแค่ทำกิจกรรมเพื่อสังคม

แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนถูกผลักดันจากปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมที่สะสมต่อเนื่องมาหลายทศวรรษในระดับประชาคมโลก ทำให้มีข้อสรุปที่สำคัญเกิดขึ้นหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการระบุถึงบูรณาการระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และกล่าวถึงกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนให้ประเทศกำลังพัฒนาบรรลุถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใน พ.ศ. 2545 ได้มีการจัดประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (The World Summit on Sustainable Development-WSSD) ซึ่งประเทศสมาชิกจำนวน 180 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยได้ลงนามรับรองปฏิญญาโจฮันเนสเบอร์กในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นเอกสารประกาศเจตนารมณ์ทางการเมืองของประเทศต่าง ๆ ที่จะร่วมกันปฏิบัติตามพันธกรณีและมาตรการจากผลการประชุม Earth Summit 1992 ให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม

หลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งนิยามโดย Brundtland Commission เมื่อ พ.ศ. 2520 ระบุว่า เป็น “การพัฒนาที่สามารถสนองความต้องการที่จำเป็นของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อขีดความสามารถในการสนองความต้องการที่จำเป็นของคนในรุ่นต่อไป” ซึ่งแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนจะคำนึงถึงมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม หรือ Profit-People-Planet ในมุมมองของ Triple Bottom Line ที่มีความเชื่อมโยงกัน หรือกล่าวได้ว่า แนวคิดแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน มีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เป็นเรื่องของการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมภายใต้ข้อจำกัดทางสภาพแวดล้อมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการสนองความต้องการที่จำเป็นของคนในรุ่นต่อไป

2. คำนึงถึงมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีความเชื่อมโยงกัน เช่น การขจัดความยากจน จำเป็นต้องคำนึงถึงการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและความเป็นธรรมทางสังคมประกอบกัน

3. มุ่งหมายที่จะบรรลุถึงสถานะแห่งความยั่งยืนของสังคมโลกโดยรวมไม่ใช่เพื่อความยั่งยืนหรือความสามารถในการอยู่รอดขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง ซึ่งหมายรวมถึง วิถีการบริโภคอย่างยั่งยืน และแหล่งทรัพยากรที่ยั่งยืน (พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์, 2555)

สถานะแห่งความยั่งยืนนั้น ถูกจัดให้เป็น “ผล” (End) การดำเนินงาน ขณะที่ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการจะเป็นปัจจัยหลักหรือ “เหตุ” (Mean) ที่เกื้อหนุนให้ได้มาซึ่งความยั่งยืนจากการประกอบการที่คำนึงถึงความรับผิดชอบทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ความรับผิดชอบต่อสังคมกับการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นจึงมิใช่เรื่องเดียวกัน แต่มีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิด ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) จะประกอบด้วยคุณลักษณะที่เกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนอยู่ 3 ประการได้แก่

1. เป็นเรื่องระดับองค์กรที่คำนึงถึงการดำเนินงานอย่างรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีส่วนสนับสนุนเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. การสร้างความยั่งยืนหรือขีดความสามารถในการอยู่รอดขององค์กรอาจมีวิธีการที่แตกต่างหรือสวนทางกับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยรวม

3. สามารถใช้เป็นเครื่องมือขององค์กร ทั้งในการสร้างความยั่งยืนให้แก่องค์กรและในการสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์, 2555)

ในส่วนประเทศไทยนั้นกล่าวได้ว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นเพียงเพราะดำเนินการตามแนวทางของสหประชาชาติ แต่คนไทยจะรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านโครงการตามแนวพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจโดยเน้นให้คนไทยอยู่ได้ด้วยการพึ่งตนเองมาต่อเนื่องช้านานตลอดระยะเวลา 70ปี แห่งการครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 ของประเทศไทย ได้เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2489 และทรงมีพระปฐมบรมราชโองการในครั้งนั้นว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ซึ่งทรงมีแนวพระราชดำริที่แตกต่างกันกับจุดมุ่งหมายช่วงระยะแรกขององค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ที่เป็นไปเพื่อประคับประคองโลกให้มุ่งไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและมั่งคั่ง (Wealth) อย่างสิ้นเชิง ทรงไม่มีพระราชประสงค์ให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก แต่ทรงสร้างความ “พอ” ให้กับมนุษย์ 32 ปีหลังจากนั้น พระองค์พระราชทานสัมภาษณ์นิตยสารต่างประเทศ National Geographic ฉบับเดือนตุลาคม 2525 ตอนหนึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “ประเทศของเราเป็นประเทศที่มั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ และอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ หากมีการต่อสู้ แย่งชิงเกิดขึ้นในโลก ใคร ๆ ก็อยากได้ประเทศนี้ และโลกก็มักจะมีการต่อสู้แย่งชิงกันอยู่เสมอ ๆ ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ตาม ประเทศของเราจะยังคงยืนอยู่ที่นี้ จะยืนหยัดอยู่ที่นี้เพื่อประโยชน์ของคนทั้งโลก” นั่นคือพระองค์ทรงเปลี่ยนจากเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม เป็นเพื่อประโยชน์สุขของคนทั้งโลก นอกจากนี้ ในปี 2549 นายโคฟี อันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ (ตำแหน่ง ณ ขณะนั้น) ได้นำรางวัล UNDP Human Development Lifetime Achievement Award อันเป็นรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ถวายแด่พระองค์ เพราะองค์การสหประชาชาติยอมจำนนแล้วว่าพระองค์ทรงครองราชย์มาอย่างยาวนานและทรงเป็นที่รักของคนทั้งโลกโดยไร้เงื่อนไข พร้อมขอน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) ซึ่งมีเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนามนุษย์ ไปใช้ในการขับเคลื่อนโลก ให้มุ่งไปสู่ความยั่งยืนต่อไป โดยเป้าหมายความยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) มีทั้งสิ้น 17 เป้าหมายด้วยกัน เป็นไปเพื่อสานต่อภารกิจที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จภายใต้เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (The United Nations Millennium Development Goals) ซึ่งเน้นการพัฒนาที่สร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยพระปรีชาสามารถของพระองค์ที่ทรงเข้าพระราชหฤทัยในความเป็นกลางเป็นอย่างดี โดยทรงไม่ฝักใฝ่ในระบบทุนนิยมหรือคอมมิวนิสต์ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแบบสุดโต่ง สิ่งนี้เองคือเบื้องหลังสำคัญของการเกิดขึ้นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จนที่วันหนึ่งโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาเพื่อให้มุ่งไปสู่ความยั่งยืน

อย่างไรก็ดี แม้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะนำไปสู่เป้าหมายความยั่งยืนของโลก แต่สำหรับประเทศไทยจากบทเรียนในอดีตที่ผ่านมา เช่น การปฏิบัติโดยความไม่รู้ถึงความลึกซึ้งที่แท้จริงของศาสตร์พระราชาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้การขับเคลื่อนไม่ประสบความสำเร็จ การขับเคลื่อนโดยใช้ GDP ของประเทศเป็นตัวชี้วัด แม้ประเทศจะเจริญเติบโต แต่ทรัพยากรธรรมชาติ อารยธรรม และวัฒนธรรม กลับถูกทำลาย หรือการขับเคลื่อนโดยมุ่งเน้นความเจริญตามตะวันตก ดังนั้น จะต้องปรับแก้โดยโฟกัสที่ 2 เงื่อนไขในเรื่องความรู้คู่คุณธรรม หมายความว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือปรัชญาใหม่ในการพัฒนามนุษย์ ให้เปลี่ยน mindset ใหม่ จากมุ่งแข่งขันเป็นมุ่งสร้างสรรค์ แบ่งปัน หัวใจสำคัญคือพระราชดำรัส ‘Our Loss is Our Gain’ ยิ่งให้ไปยิ่งได้มา (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, ออนไลน์, 2562)

แนวคิดการพัฒนาองค์กรธุรกิจสู่ความยั่งยืน

การดำเนินธุรกิจต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน นำมาซึ่งความเสี่ยงและโอกาส ดังนั้นธุรกิจต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้สามารถอยู่รอดและเติบโตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน การพัฒนาองค์กรสู่ความยั่งยืนจึงเป็น “เรื่องสำคัญ” ที่ทุกธุรกิจต้องบูรณาการและขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบตามบริบทองค์กร หลักการของเรื่องนี้คือ การที่ธุรกิจให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดีและการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการดำเนินธุรกิจโดยปกติ

สิ่งที่สำคัญคือธุรกิจควรสามารถเชื่อมโยงกรอบการดำเนินงานด้านความยั่งยืนเข้ากับความสามารถในการสร้างความเข็มแข็งทางการเงินด้วย กล่าวคือ ธุรกิจควรสามารถเชื่อมโยงข้อมูลผลการดำเนินงานด้านความยั่งยืนเข้ากับทรัพยากรของธุรกิจ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านความยั่งยืนสามารถเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ เช่น การสร้างยอดขายและกำไรจากการออกผลิตภัณฑ์ที่ดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อม การลดต้นทุนการใช้พลังงานอย่างรู้คุณค่า การพัฒนาศักยภาพของของบุคลากรจนสามารถคิดค้นนวัตกรรมที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของธุรกิจ การสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าด้วยการตลาดการขายที่เป็นธรรม การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนแวดล้อมทำให้ธุรกิจได้รับการยอมรับในท้องถิ่น การอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อสร้างความมั่นคงในการจัดหาวัตถุดิบ เป็นต้น

ในปัจจุบันและอนาคตท่ามกลางการแข่งขันเพื่อสร้างภาพลักษณ์ผ่านจำนวนเม็ดเงินลงทุนที่ค่อนข้างสูง องค์กรพยายามเสาะแสวงหาหนทางที่จะสามารถดำเนินการกิจกรรมช่วยเหลือสังคมที่โครงการนั้นจะสามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืนยิ่งกว่า จึงมุ่งหวังให้โครงการสามารถสร้างผลตอบแทนทางการเงินเพื่อที่จะสามารถหาเลี้ยงตัวเองได้อย่างยั่งยืน องค์กรชั้นนำในประเทศไทยและต่างประเทศที่มีกระบวนการดำเนินการและพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาอย่างยั่งยืนมีมากมายในปัจจุบัน อาทิ บริษัท เนสเล่ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งมีแบรนด์ “เนสกาแฟ” ในฐานะแบรนด์ระดับโลก และมีสัดส่วนยอดขายเกินร้อยละ 60 ของยอดขายทั้งหมดขององค์กร โดยเมล็ดกาแฟนั้นใช้วัตถุดิบในประเทศเป็นส่วนใหญ่ แม้ประเทศไทยจะเป็นหนึ่งในแหล่งปลูกกาแฟคุณภาพของโลก ทว่าชาวสวนกาแฟต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาผลผลิตต่ำ ทำให้บางปีได้รับผลตอบแทนไม่เต็มที่ โครงการ “ปลูกด้วยใจกาแฟไทยยั่งยืนกับเนสกาแฟ“(Grown Respectfully) ตั้งขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายในการสร้างหลักประกันให้กับอนาคตของกาแฟคุณภาพที่ส่งถึงผู้บริโภคทั้งในวันนี้และต่อไปในอนาคต ควบคู่ไปกับการสนับสนุนชาวสวนกาแฟให้มีการพัฒนาเติบโตอย่างต่อเนื่องและมั่นคง ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. การตระหนักถึงคุณค่าของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟ ผ่านการสื่อสารพบปะพูดคุย สอบถามปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเกษตรกรชาวสวนกาแฟ เพื่อช่วยปรับปรุงการทำสวนปลูกกาแฟ และคุณภาพของกาแฟ เพื่อให้เกิดการทำสวนกาแฟที่ได้ผลดีที่สุด

2. การสร้างคุณค่าให้ชุมชน ด้วยหลากหลายกิจกรรมเพื่อทำให้ชุมชนชาวสวนกาแฟมีความเข้มแข็งเพื่อจะได้ร่วมกันปรับปรุงคุณภาพชีวิตของเกษตรกรทุกคนในชุมชนให้ดีขึ้น

3. การรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรควบคู่ไปกับการรักษาทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการเพาะปลูกและผลิตกาแฟ ตั้งแต่ดูแลรักษาน้ำ ความสมบูรณ์ของดิน และโรงงานผลิตที่ปราศจากของเสียที่เหลือทิ้งสู่สิ่งแวดล้อม (Zero Waste) (เนสเล่ (ประเทศไทย), ออนไลน์, 2563).

เวิร์คพอยท์ทูเดย์ (ออนไลน์, 2563) ได้กล่าวถึง ‘Robinhood’ แพลตฟอร์มฟู้ดเดลิเวอรี โดย บริษัท เพอร์เพิล เวนเจอร์ส จำกัด ในเครือเอสซีบี เท็นเอกซ์ (SCB 10X) ของธนาคารไทยพาณิชย์ ตัวอย่างของ CSR ที่ต้องการช่วยเหลือสังคมและพัฒนาต่อยอดสู่ความยั่งยืน จากจุดแข็งของการเป็นสถาบันการเงินต่อยอดเป็นธุรกิจเน้นช่วยร้านค้ารายย่อยให้มีโอกาสการขายและได้รับเงินเร็วกว่าเพื่อสภาพคล่องทางการเงิน โดยไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียม ไม่มีค่า

รูปที่ 1 การสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนโดยใช้บรรจุภัณฑ์รีไซเคิลสำหรับสินค้าที่ระลึก

สมัคร ไม่คิดค่า Gross Profit ร้านอาหารได้เงินเต็มทุกบาททุกสตางค์ทำให้ขายอาหารได้ทั้งคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ลูกค้าได้จ่ายค่าอาหารและค่าส่งตามจริงไม่มีบวกหลังจากปิดออเดอร์ เงินจะเข้าบัญชีทั้งร้านค้าและผู้ส่งสินค้า โดยระบบการับจ่ายเงินเป็นระบบดิจิทัลทั้งหมดไม่มีเงินสด ทำให้ร้านค้าสามารถนำเงินมาลงทุนต่อได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ในระยะยาวสามารถขยายผลไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ เป็นแรงผลักดันสนับสนุนสังคมไร้เงินสดและทำให้คนเข้าถึงบริการทางการเงินซึ่งจะเป็นโอกาสทางธุรกิจของธนาคารต่อไปในอนาคต ตลอดจนความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน (Sustainable Competitive Advantage) ในปี 2564 Robinhood ได้รับรางวัล Nikkei Asia สาขา Superior Products and Services Award รางวัลที่มอบให้แก่แบรนด์ที่มีบริการเหนือชั้นกว่าที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมได้ดีขึ้น โดยการมอบรางวัลนี้จัดขึ้นโดย Nikkei Inc. ซึ่งเป็นบริษัทสื่อยักษ์ใหญ่ในประเทศญี่ปุ่น (นิเคอิเอเชีย, ออนไลน์, 2565).

ในส่วนของมูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยากสภากาชาดไทย เป็นองค์กรการกุศลมีภารกิจหลักในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างครบวงจรและยั่งยืน ร้าน “พึ่งพา” ซึ่งเป็นร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกเพื่อนำรายได้สมทบทุนมูลนิธิฯ ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจการฟื้นฟูชุมชนโดยการนำสินค้าชุมชนมาช่วยจำหน่ายเพื่อให้เป็นที่รู้จักและมีรายได้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน สำหรับผลิตภัณฑ์พึ่งพาซึ่งเป็นสินค้าที่ระลึกมูลนิธิฯ มุ่งพัฒนาสู่การสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนเช่นเดียวกันดังนี้

การใช้บรรจุภัณฑ์ด้วยความรับผิดชอบการดำเนินการประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การลดปริมาณวัสดุที่ใช้ พิจารณาใช้วัสดุรีไซเคิลและกำจัดพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว ซึ่งในปี 2563 สามารถบริหารจัดการ Zero Plastic Bag ได้สำเร็จในปี 2562 ถึงปัจจุบัน เพื่อที่จะบรรลุจุดประสงค์นี้ มูลนิธิฯ ได้ร่วมกับ บริษัท เอสซีจี หรือบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทชั้นนำในภูมิภาคอาเซียนก่อตั้งในประเทศไทย ดำเนินธุรกิจตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ดีซึ่งบรรจุภัณฑ์ได้แก่ ถุงกระดาษรีไซเคิลกล่องใส่อาหารใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวีย น(circular economy) นำทรัพยากรธรรมชาติกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด เป็นวัสดุที่รีไซเคิลได้กว่าร้อยละ 95 รวมถึงการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Pran Suwannatat. ออนไลน์, 2563) และบริษัท เต็ด ตราแพ้ค (ประเทศไทย) จำกัด ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มระดับโลก ที่ทำธุรกิจภายใต้แนวคิดการปกป้องทุกคุณค่า โดยปกป้อง อาหาร ผู้คน และอนาคต ซึ่งอิงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (UNSustainable Development Goals: SGDs) มีส่วนร่วมในการผลิตบรรจุภัณฑ์ด้วยความรับผิดชอบอย่างกล่องบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่ระลึก (เดอะ โมเมนตัม, ออนไลน์, (2563)

รูปที่ 2 ผลิตภัณฑ์ Upcycling การนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาสร้างใหม่ให้เกิดคุณค่า

นอกจากนี้ในภารกิจของมูลนิธิฯในด้านการบรรเทาทุกข์และการฟื้นฟูผู้ประสบภัย มูลนิธิฯ ยังได้ใช้วัสดุรีไซเคิลในการผลิตกล่องอาหารที่แจกจ่ายให้กับผู้ประสบภัย รวมทั้งการนำเอากล่องนมมารีไซเคิลทำหลังคาเพื่อช่วยในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่เสียหายจากภัยพิบัติ แทนการซื้อหลังคาทั่วไป

การออกแบบสินค้าที่ระลึกอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มุ่งมั่นต่อความคิดสร้างสรรค์แบบหมุนเวียนใช้ทรัพยากรหมุนเวียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สร้างสรรค์สังคมไทยให้น่าอยู่ร่วมมือกับมูลนิธิณภาฯ และบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ Upcycling การนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาสร้างใหม่ให้เกิดคุณค่า ใช้กระบวนการอัพไซเคิลด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง แปลงร่างขยะขวดพลาสติกให้เป็นผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่า เริ่มตั้งแต่ขั้นตอน 1) การเก็บและแยกขยะพลาสติก 2) นำขวดมาตัดเป็นชิ้นแล้วนำไปปั่นเป็นเส้นใย 3) ปั่นเป็นเส้นด้าย 4) นำเส้นด้ายมาทอเป็นผืนผ้า 5) ออกแบบตัดเย็บจนเป็นสินค้าที่ระลึก Upcyclingต่าง ๆ อาทิ กระเป๋า เสื้อยืด เสื้อกีฬา เป็นต้น

การสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย โดยการร่วมมือกับกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และเครือข่ายมหาวิทยาลัยทั่วประเทศในการสร้างอาชีพเพื่อให้ชุมชนผู้ประสบภัยได้กลับมาใช้ชีวิตปกติได้โดยเร็วที่สุดและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน อาทิ (1) ผลิตภัณฑ์สุคนธบำบัดกล้วยไม้โสมสวลีใช้ผ้าพื้นเมืองจาก 4 ภูมิภาคของประเทศไทยและการตัดเย็บจากชุมชน (2) เสื้อครามพึ่งพาโดยการมัดย้อมครามจากจังหวัดสกลนคร (เมื่อครั้งน้ำท่วมใหญ่ปี 2550) มูลนิธิฯ ร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ให้ความรู้เกี่ยวกับการมัดย้อมและการออกแบบ รวมไปถึงการออกแบบบรรจุภัณฑ์ (3) กระเป๋าถัก โดยการร่วมมือกับมูลนิธิกำลังใจ ให้ผู้ต้องขังหญิงที่กำลังจะพ้นโทษได้รับโอกาสในการสร้างอาชีพ

ผลิตภัณฑ์พึ่งพาหรือสินค้าที่ระลึกของมูลนิธิฯ ที่มุ่งมั่นพัฒนาโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดนวัตกรรมและการตอบรับที่ดี เมื่อวางจำหน่ายได้รับการตอบรับอย่างล้นหลามจากผู้ที่ต้องการสนับสนุน เพราะไม่เพียงแต่คุณภาพและความสวยงามของสินค้า แต่ผู้ที่สนับสนุนมีความรู้สึกที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการรักษาสิ่งแวดล้อม สร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่และมูลนิธิฯ ยังได้รายได้นำสมทบทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย

รูปที่ 3 ผลิตภัณฑ์สุคนธบำบัดโสมสวลีประเภทถุงหอม ใช้ผ้าพื้นเมืองจากชุมชน ทั้ง 4 ภาค

สรุป

กลไกสำคัญซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กร ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ไม่ใช่เพียงแค่การทำกิจกรรมเพื่อสังคมที่อยู่นอกกระบวนการธุรกิจ หรือเพียงเพื่อประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์องค์กร แต่ต้องสามารถผนวกความรับผิดชอบต่อสังคมเข้าไปในทุกกระบวนการทางธุรกิจ จนพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของขีดความสามารถขององค์กร หรืออีกนัยหนึ่ง กิจการหรือองค์กรต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงทั้งภาคธุรกิจ ภาครัฐ ภาคประชาสังคม มาร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ภายใต้นวัตกรรมสังคมรูปแบบใหม่เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล (Sustainable CSR Model) อย่างแท้จริง การวัดผลการดำเนินการดำเนินงานด้วยการพิจารณาที่ผลกำไรไม่เพียงพออีกต่อไป องค์กรต้องพิจารณาผลลัพธ์สุดท้าย คือ การคำนึงถึงมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กันไปด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับ John Elkington (1997) ที่ได้เสนอแนวคิดการสร้างสมดุลใน 3มิติ (Triples Bottom Line: TBL) โดยกระบวนการดำเนินการขององค์กรต้องพิจารณาความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อการเป็นองค์กรที่เติบโตอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดว่าการยอมรับขององค์กรธุรกิจนั้นไม่ได้มาจากผู้ถือหุ้นหรือหุ้นส่วนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยปัจจัยภายนอกทั้งในด้านของสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กร มีความสำคัญต่อองค์กรทั้งการสร้างเอกลักษณ์และความมีชื่อเสียง ความสามารถในการแข่งขันซึ่งสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อลูกค้า ช่วยให้องค์กรหรือธุรกิจดำเนินไปได้อย่างก้าวหน้าและมั่นคง และไม่ส่งผลกระทบต่อคนในรุ่นต่อ ๆ ไป

บรรณานุกรม

เวิร์คพอยท์ทูเดย์. (2563). เปิด 10 จุดเด่น ‘โรบินฮู้ด’ ฟู้ดเดลิเวอรีสัญชาติไทย ย้ำเป็น CSR จุดยืนช่วยร้านรายย่อย.สืบค้น 15 ธันวาคม 2564 จาก https://workpointtoday.com/robin hood-food-delivery-platform/.

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2555). CSRกับการพัฒนาที่ยั่งยืน.วารสารเศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมาธิราช. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 มีนาคม 2555.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2564). Sustainability Management Process. สืบค้น15 ธันวาคม 2564 จาก https://www.setsustainability.com/page/sustainability-manage ment-process.

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2562). การขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสู่เป้าหมายความยั่งยืนของโลก (SEP to Sags) ตอนที่ 1 ‘เศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่เป้าหมายความยั่งยืนของโลกได้อย่างไร. สืบค้น 15 ธันวาคม 2564 จาก https://www.egat.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=3170:csr-20191004-01&catid=32&Itemid=169.

เนสเล่ (ประเทศไทย). (2563). เนสกาแฟ ส่ง “เรดคัพ คอลเลคชั่น ปลูกด้วยใจ” ลาย 12 ชาวสวนกาแฟ. สืบค้น 15 ธันวาคม 2564จาก https://www.nestle.co.th/th/media/pressreleases/nescaferespect-product.

Pran Suwannatat. (2563). SCG Packaging เดินหน้าพัฒนาวัสดุรีไซเคิลได้มากขึ้น ใช้กระดาษน้อยลง แต่แข็งแรงเท่าเดิม. สืบค้น15 ธันวาคม 2564 จาก https://brandinside.asia/scg-packaging-innovation/.

เดอะ โมเมนตัม. (2563). เต็ดตรา แพ้ค สร้างความยั่งยืนเพื่อบรรจุภัณฑ์แห่งอนาคต. สืบค้น 15 ธันวาคม 2564 จาก https://themomentum.co/advertorial-tetra-pak/.

นิเคอิเอเชีย. (2565). Thailand’s Robinhood delivery service takes 2021 Nikkei award. สืบค้น 15 ธันวาคม 2564 จาก https://asia.nikkei.com/Business/Food-Beverage/Thailand-s-Robinhood-delivery-service-takes-2021-Nikkei-award.